

A pénz és az ő szaga

Van egy mániám: születési rendellenességnek is beillő elemi jóhiszeműségem és beteges (állítólag gyógyíthatatlan) optimizmusom mellett szeretnék mindent közvetlen élet- és testközlemből megtapasztalni. Mondhatom persze úgy is: nem gyanakvásból, csupán a lelkem mély rétegeiből feltörő elemi kíváncsiságtól hajtva kívánok csak a saját szememnek, a közvetlen érzékelésemnek hinni, s az élményszerzés legkitüntetettebb módja számomra, ha valamit a saját bőrömről érezhetek...

Egyik alkalommal elmentem szippantósra — teljes inkognitóban, mindössze a vállalat két vezetője tudta, ki vagyok. Fel is szólaltak ellenem a munkaelosztó értekezleten, hogy-hogy tanulóidő nélkül már önállóan foghatom a sz. (ippantó) csövet?! Mindezek ellenére másnap hajnalban felpattantam a negyven-negyvenegyelvő száguldó Prága nyeregbe a sofőr mellé, és máris kiszálltam — egy másik községben, mint ahová küldtek. Ekkor jöttem rá, hogy ami más színű, azt is lehet feketén csinálni.

„Svarcoltunk” egynehány ház — túlnyomással küszködő — „egészségügyi kiegészítő objektumában”, s igen szépen gyűlt az szmk (szippantó munkaközösségi) pénz. Először tiltakoztam, de a

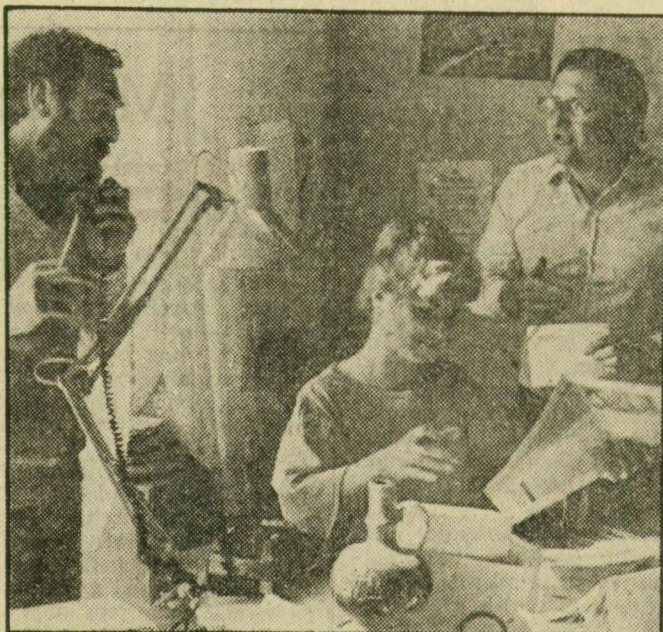
„főnök” erélyesen tudomásomra hozta, hogy ne játszsom meg magam, hiszen amúgy normálisnak nézek ki, s a szokást nem boríthatom fel, így aztán szótlanul gyűrtem zsebre a pénzt, végtére is: nem leplezhettem le magam.

Hazaérve — miközben akkorákat pirultam, mint egy túlmaszületett céklasaláta — hebegve gyűröttem a bankókat, „nézd kedvesem, én tulajdonképpen munkával szereztem...”, mire a feleségem megnyugtató, „jól van, a pénznek nincsen szaga”.

Majd kisvártatva közelebb hajol hozzám:

— De Te hol jártál?...

Igriczi Zsigmond

Igriczi Zsigmond, Chikán Ágnes, Halász Miklós

Bagaméry László, Pálffy Katalin, Ács S. Sándor, Regős Éva

Az asztalosmester

Télen történt. Még a Délelnél fotóztam — csak pár hete kerültem át a szerkesztőségbe gyakornoknak —, s valamivel ebéd után egy nagy képet kellett átvinnem kassiroztatni a Bocskai utca 7-be. Ennek a háznak az udvarában dolgoznak a könyvtár-levéltár könyvkötői, s ahogy elnézegettem már korábban, igen csak érdekes munkájuk van. Hanem akkor, azon a délutánon, kihaltak tűnt a műhely, „egy csak egy legény volt talpon a vidéken”, s

ahogy emlékszem, fapalcolkat rakosgatott, állított össze. Figyelnem kezdtem a szorgalmas mesterembert, ő is észrevett, hamarosan beszédbe elegyedtünk. Csak úgy menet közben, míg szaporán járt a keze, s perdültek ki alóla a faforgácsok, valami olyasmiket mondott, hogy mennyire szereti ezt a szakmát, világlátásban asztalos akart lenni.

Föltűnt persze, hogyne tűnt volna, ízesen, zamatosan, nagy fantáziával kerekíti a szót, én meg feledelem a szaladó időt, csak bámultam, milyen jókedvűen dolgozik. Nézttem az órát, szent ég, már négyet mutatott, sietve elbúcsúztam. Bemutatkozott: — Tóth Béla...

Csak napokkal később tudtam meg — akkor és ott bizony föl sem tételezhettem volna —, a jeles író, a Somogyi-könyvtár igazgatóját lestem meg. Munkája közben...
Schmidt Andrea

Athéneken keresztül

Mindig féltem a szomorú főnököktől. Ugyebár nem lehet tudni, mi szegte kedvét: hiba csúszott a lapba, vagy csak „olyanja van”? Vidítani is rizikó — hátha én vagyok a ludas, és akkor jaj nekem...

Történt még a hetvenes évek közepén, hogy az akkori és a mostani főszerkesztő búslakodott. B. Laci kollégámmal kerülgettük őket, puhatolni kívántuk: mi történhetett? (Lehet, görbe fát raktunk a tűzre?) Kíváncsiságunk már a bordáinkat fúrta, mikor halált megvető bátorsággal nekik szegeztük a kérdést, „mi a gond?” és válasza nem hagyva időt, vigasztaló görrel kínálta őket. Ezt elutasították, s tömören csak annyit mondtak: ezen ti nem tudtok segíteni!

Mint két sértett Toldi: meghogy nem tudunk segíteni? Olyan nincs!

— Kérjétek bármit, meg tesszük — jelentettük ki meggondolatlanul.

— Hát akkor szerezték be Debrecenből, vagy akárhonnan az alkotmány ünnepi beszédet. Két órátk van rá.

Hopp! Kemény lesz ez a dió, de feltörjük. Azt tudtuk a rádióból, hogy az Alföldön olyan kábelköteget szakított szét egy markoló, amelyen a telefon- és telex-üzenetek futottak vidékünk-ről Debrecenbe és Budapestre. Nem mondom, leblokkoltunk.

És jött az isteni szikra: postáskapcsolatom és a határőrség saját rádiója. Laci te, „határőrököd”, én meg „postáskodok”. Egyszerre két vonalunk is lett Budapesttel! Az egyik Budaörsig szólt a határőrök révén, a másik az MTI-be — Athéneken keresztül!

Ez utóbbit volt kézenfekvő használni, bár a másikat is tartottuk a biztonság kedvéért. Ezután ment minden, mint a karikacsapás: egyszerű diktálás, hangos visszaolvasás (egyúttal magnóra is), s már csak a szalagról kellett leírni az anyagot, és készen átadni a búslakodó főnököknek...

Ács S. Sándor

Vanitatum vanitas

Eladó az egész világ — tem, mint effajta mániák öblíti operaszínpadra Mefisztó rondója az aranyborjúfilozófiát, s azóta is, ha körbenéz az ember, nemigen lát mást, nagy vásárcsarnok a világ. A kelkaposzta hatvan forintért kel, a hiánycikk csúszópénzért, a nő nutriabundáért. Csak egy valami eladhatatlan: a meggyőződés, a lelkiismeret.

Amióta művészeti berkekbe száműzött a vaksors, soha annyi haragost nem szerez-

tem, mint effajta mániák konok konzekvenciáival. Az emberi hiúság mindéig gazdag forrás, a művészek hiúsága viszont kiapadhatatlan. Nem baj, voltaképpen természetes, hiszen a nyilvánosság előtt kitarulkozni legszemélyesebb énünkkel (képességgel, fantáziával, indulatokkal) eleve feltételezi, hogy ott bévül vulkánerejű az ömegvalósítás. Néhai konzervatórista társaim fordítottak hátat egy-egy öszintébbnek fogalmazott kritika után, dilettánstól a gazemberig kaptam a fejemre, dramaturg-másodállásaim fucsoltak be a munka összeférhetlensége miatt, amiben persze volt is valami. Vanitatum vanitas, hiúságok hiúsága. Lebirkózhatatlan penzum, miközben eszünkbe sem juthat, egyszer-e egyszer magunk is lehetnénk hiúk: íme hát a kritikafírás köteles kálváriája. Alternatívája pedig a hallgatás.

Idővel azon kapom magamat, szívesebben „fogom be pörög számat, a tudásnak teszek panaszt.” Ha viszont belerévednék, mit mondtott a tudásról Szókratész? Is-tók uccse: be vagyunk kerítve...

Nikolényi István

Mire jó a Press card?

„Ja kérem, a sajtó hatalom!” — hallottam épp eleget az elmúlt 15 esztendő alatt.

A bizonyítékot egyszer maga az élet kínálta föl tálcán. Két ország határán, egy harmadik polgárként félreállítottan motoztak, faggattak, hosszasan várokoztattak, amikor kirámolt kocsink mellett toporogva megkérdeztem a határ őret, merre van itt a toalet. Nem köntörfalozott, nem szabadkozott, kerek-perec válaszolta: „nincs”. Felszólított benűnket, igazoljuk magunkat. Mondtuk, ott vannak útlevelünk a kezében. A fejét csóválta. Mutattuk a jogosítványunkat, a vasúti igazolványt. Egyre csak a fejét csóválta. Végül odanyújtom az újságíró-igazolványt. A Press card megtette a hatá-

sát: testtartása lazává, keneteljessé vált, szája fülig erő kiflivé görbült, és önmagát meghajdoló bőbeszédűséggel azt mondta:

— Ááá! Nepszabacság? Szerényen feleltem: — Délmagyarorszáig.

Ravaszokan kacintott egyet, és diadalittasan, mint egy ünnepélyes keretek között átnyújtott nekem egy óriási drótkarikán lógó kulcsot.

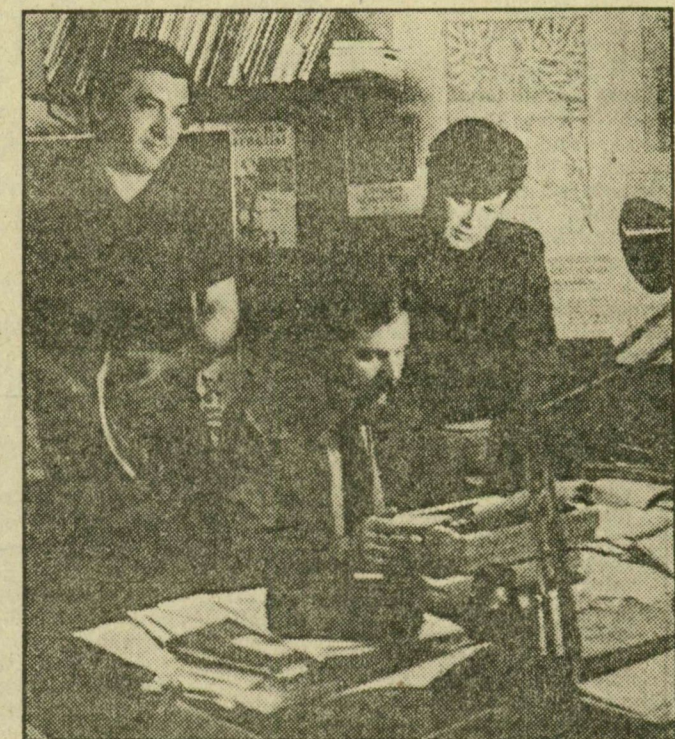
Meghatódtam. Ezek után még mondja valaki, hogy a sajtó nem hatalom, hogy az újságírók előtt nem nyílik ki minden ajtó.

Odabenn egyébként sötét-ség, bűz és kosz honolt. Közben azon tündöttem, vajon minden nehezen taruló szemzám efféle titkokat rejteget?

Chikán Ágnes

Somogyi Károlyné, mögötte Nagy László, Schmidt Andrea és Nikolényi István

Domonkos László, Tandi Lajos, Sulyok Erzsébet

„Bigámia”

Az emlékezetes zsarai gázkitörés személyes életembe is beleszővődött: „bigámiát” követtem el az első oltási kísérlet drámai feszültséggel terhelt, nehéz órájában...

Vagy kétszáz méter sugarú körben szigorúan lezárták a lángoszlop környékét. A korodon belül csakis az tartózkodhatott, akinek ott dolga volt, azaz akinek dr. Hingl József kitörésvédelmi parancsnok aláírta a belépési engedélyt. Neki magának is szüksége volt ilyen cédulára! E sorok írójának és újságíró kollégáinak csak a sóvárgás adatott meg: ha én is köztetek lehetnék!...

Egészen addig, míg egy „odabentrol” jött tűzoltóküldönc meg nem veregette a vállamat. „A Hingl elvtárs küldi ezt a cédulát. Írja az ő neve után oda, hogy -né, aztán bejöhethet.”

Igy született tűz közeli „perzselő” tudósításom. S így lett egy órára boldog bigámista:

Pálffy Katalin

A kritikus telefonja

Már Kosztolányi azt írta a telefonról, legszívesebben az árvba is magával vinné, annyira szereti ezt a villamos állatot. A kritikus, jelen esetben szerény személyem telefonja (a „32-es mellék”) látszólag monoton piros valóságában, immáron kilenc esztendeje néz velem farkasszemet a szobámban. Szeretem, és természetesen igen sokat használom. E tényt senki sem tudná jobban bizonyítani, mint szoba-

társaim, kiknek a dologhoz évek hosszú sora óta csak annyi megjegyzésük van, hogy hangerőm is kellőképpen alkalmazkodott Bell mester találmányának nagyságához. Magyarán: gyakran úgy ordítok belé, mint-ha New Yorkkal beszélnék, nem a színházzal, vagy az Ifjúági Házzal. (Azt hiszem, New Yorkkal sokszor könynyebb lenne.)

Mit csináljak, ha a telefonmizéria Magyarországon olyan, amilyen? — védekeztem mindig. Egyszer éppen jó szokásom szerint nagyban üvöltözöm belé, zeng az egész szerk., ráadásul, hogy az ügylet szebb legyen, a vonal túlsó végén a partner közli, alig hall valamit, próbáljam hangosabban. Próbáltam. A Sajtóház falai erősek, kibírtak már ennél jóval többet is, de úgy a nyolcadik eset után, midőn mindhiába dugdostam beljebb a telefonközpontos Erzsike néni jó szándékú tanácsára a dugaszt a konnek-torba, Nikolényi Pista megszánt és közölte: membrán nélkül a dolog elég nehezen megy. Viszont ordíthattam kedvemre. Gyantimot, az eljárás a kritikusnak is szólt: üvölsön csak, ahogy a tor-kán kifér, attól a vonal másik végén üvösem lesz senki boldogabb. Sőt, csak annál dühödtebben replikázik a kagylóba: mit mondtál? Hangosabban!

Próbálom. Hátha egyszer meghallják.

Domonkos László

Útravaló

Kötésem kettős. Gyermekkorom jászági közege gyökerezett, a felsőbb iskolák hoztak, telepítettek (bizonyal végleg) Szegedre. Két év-tizede kéthetenként utazom itthonról haza, s otthonról itthonra. Itt is, ott is *honn* vagyok, a két hely számomra együtt az élető, tápláló forrás. A jászkiérikék í-zésre hajló beszéd-módját máig is keverem a szegediek jellegzetes ő-zésével, illetve a „semleges irodalmi nyelvvél”. Sokan óvtak hát hét esztendővel ez-előtt, amikor a Délmagyarország olvasószervezője lettem, úgy-mond „vigyázzak a nyelvre”. — Igyekszem. Olyannyira, hogy pár éve gyermekkorom magyartanárom (kinek meg-megmutatom olykor néhány írásomat, vagy a DM egy-egy lap-számát), rábőkötött patinás újságunkra:

— Ezt te szerkesztetted?

— Mitagadás, én... Idős tanárom elővett egy piros ceruzát, aláhúzta a lapban néhány helyen, hogy Szeged föl-szabadulási évfordulóra készül, föllobogózzák a házakat... Aztán szomor-kás búszkeséggel megállapította:

— Szegedi, de leg-alábbis délmagyaros vagy már te, gyerekem. Ha az olvasók is úgy vélnék (jász becsszavamra), vállalom...

Szabó Magdolna